



oud nieuws

Uitgegeven door de historische vereniging van Krimpen aan de Lek 'Crempene'

Nr. 21, mei 2020

Voorwoord

Herinneringen aan 2^e Wereld Oorlog opgeschreven door Arie Helleman

*Hitler, Hitler, de bevrijders zijn er nu daar
Hitler, die zit nu met z'n handen in't haar
en met in iedere knuist een pantserouist
gaan de bezetters op de vlucht.
Zij worden nu overal verslagen
op zee en ook in de lucht.
Hun tanks die rollen nu door de straat
van gehucht naar dorp naar stad
En zelfs het enorme Duitsland
ligt al voor een groot deel plat.
Zo stierf de Duitse adelaar
een smartelijke dood
In Rusland ligt het vleugelen paar
in Italië zijn poot.*

Ik herinner mij nog (een deel) van dit lied dat werd gezongen toen een deel van Nederland al was bevrijd.

Het symboliseert het einde van het Derde Rijk en een begin van een tijd waarnaar zo heel lang was gehunkerd. De algehele capitulatie werd dan eindelijk in mei 1945 afgekondigd. Voor het echter zo ver was is er echter veel aan vooraf gegaan, iets waar velen waarschijnlijk geen weet van hebben.

Ondanks het feit dat op 19 februari 1945 de eerste schepen met door het Zweedse Rode Kruis ter beschikking gestelde voedsel in de Rotterdamse haven aankwam bleef de voedselvoorziening zeer slecht.

In de eerste maanden van '45 was dit zodanig dat op voorstel van de toenmalige Rijkscommissaris een aantal Nederlandse autoriteiten uit nog bezet gebied uitgenodigd werden om met hem hiervoor een oplossing te zoeken. Ondanks de

hongersnood die er heerste werd tijdens dit oriënterend onderhoud door de Nederlandse vertegenwoordigers gesteld dat alleen op basis van een spoedige onvoorwaardelijke capitulatie verder kon worden gesproken.

Na de besprekingen die daarop volgden werden de verschillende voorwaarden, die onderdeel zouden zijn van een definitieve overeenkomst, vastgesteld. Het was op 13 april 1945 dat twee Nederlandse vertrouwensmannen met een Duitse auto via de crossline door de Biesbosch naar het bevrijde gebied reden.

Op 14 april vervoegden zij zich bij de Bevelhebber Nederlandse Strijdkrachten, Prins Bernhard, te Breda om de Duitse voorstellen te bespreken.

Nog diezelfde dag begaf de Prins zich naar Generaal Eisenhower om hem op de hoogte te brengen, terwijl Professor Gerbrandy met de Nederlandse vertegenwoordiger naar Londen vertrok voor overleg met de Koningin en de overige leden van het Kabinet. Resultaat van die eerste besprekingen was dat op 29 april de eerste voedseldropping boven het hongerende Westen plaats vond. De operatie MANNA was begonnen.

In Rotterdam werd gedropt op terreinen nabij de Kralingse Plas, Terbregge en de Waalhaven.

Ook over der weg kwam hulp. Op 2 mei komen in Rhenen de eerste Canadese vrachtwagens aan met levensmiddelen.

Op 30 april werd opnieuw overlegd. In het anders zo stille Gelderse plaatsje Achterveld heerste er grote bedrijvigheid. In een schoolgebouw werd tussen vertegenwoordigers van het geallieerde opperbevel en de Duitsers gesproken over de bereikte resultaten van het voedselvraagstuk en de wapenstilstand. (Generaal Eisenhower had al op 25 april, in het belang van de besprekingen, de Binnenlandse Strijdkrachten bevolen alle acties tegen de vijand te staken.

Saillant detail: De hoogste autoriteit van bezet Nederland, Seyss-Inquart, die ook aan de conferentie deelnam toonde zich zeer verbaasd, zo niet verbolgen, toen hij Prins Bernhard in der door de Binnenlandse Strijdkrachten buitgemaakte Mercedes van de Rijkscommissaris zag verschijnen.

Op vrijdagavond 4 mei werd tussen 20.30 en 21.00 uur het verlossende nieuws van de capitulatie van alle Duitse Strijdkrachten in Noord- en West Duitsland, Denemarken en Nederland voor het eerst wereldkundig gemaakt via Radio Luxemburg. Een onvoorwaardelijke overgave aan de overwinnaar veldmaarschalk B.L. Montgomery. In de middag van de 5^e mei vond in het gedeeltelijk verwoeste hotel "DE WERELD" tijdens de historische bijeenkomst de bekrachtiging plaats. Nederland was vrij.

Er ging echter een zeer nare tijd aan vooraf. Het is daarom dat met het nu herdenken van dat heugelijke feit nog even wordt stilgestaan bij die tijd. Door het gedeeltelijk mislukken van de door de geallieerden opgezette Operatie Market Garden, heeft vooral West Nederland één van de meest betreuenswaardige periode uit de geschiedenis moeten meemaken.

Velen stierven de hongerdood want vooral in de steden was er nauwelijks voedsel en ook nog van slechte kwaliteit. Op het laatst was de distributie van voedsel teruggebracht tot 1 kg. aardappelen en 800 gram brood voor een hele week per persoon wat neerkomt op ongeveer 600 calorieën per dag. De zogenaamde gaarkeukens verschaften op 't laatst alleen nog maar een waterige soep gemaakt van bieten en wat zaden. Op het platteland waren de omstandigheden minder extreem omdat alle beschikbare stukjes grond werden omgetoverd tot volkstuintjes. Tegen de tijd dat geogost kon worden werd het spannend wat menig tuinder kwam dan tot de ontdekking dat iemand anders al wat had weggehaald.

Niet alleen het tekort aan voedsel was oorzaak van die nare tijd. Mede door der spoorwegstaking liep de kolenvoorziening volledig uit de hand wat weer tot gevolg had dat ook de elektriciteit uitviel. Kaarslicht was de enige oplossing, maar op den duur raakten ook die op.

Voor zover er nog fietsen waren werd binnenshuis een fiets opgesteld met het achterwiel vrij van de grond. Dynamo aan en fietsen maar. De ergens centraal opgestelde fietslamp zorgde dan voor enig licht.

Veel fietsen waren er niet meer, óf ze waren gevorderd óf ze hadden geen banden meer. Dat fietsbanden al vrij snel niet meer leverbaar waren blijkt wel uit het feit dat Bruynzeels Deurenfabriek in Zaandam houten fietsbanden ging maken.

Om toch te kunnen blijven rijden werden de toen vooral op scheepswerven veel gebruikte luchtslangen als bandvervanger gebruikt. Met ijzerdraad werden de twee uiteinden aan elkaar gekoppeld en daarna om de velgen getrokken. Had men helemaal niets meer dan werd gewoon op de velgen gereden. Dat ging goed totdat de rand was doorgesleten en het wiel vervormde.



Ondanks alle ellende werd ook hierover nog een liedje gemaakt. Hoewel het volk in het nog bezette gebied steeds in stilte bleven hopen dat de oorlog spoedig voorbij zou zijn gaf die 5e mei toch een ontlading te zien die men meegemaakt moet hebben om het te kunnen begrijpen.

Echt vrij te zijn maakte veel los. Vooral in de gezinnen waarvan de vader of een zoon in Duitsland was te werk gesteld. Men hoopte op een spoedige hereniging.

Met het weinige dat er nog was wisten de mensen toch nog feesten te kunnen organiseren. Overal werden buurtverenigingen opgericht. De soms aanwezige bevridders werden in het feestgedruis opgenomen.

*Ik heb nog wel een fiets
maar het is er één zonder banden
Nu rij ik op surrogaat (luchtslang)
het stuur vliegt soms uit mijn handen
Toch ga ik er overal mee naartoe
vrees er geen gevaar (vordering)
Ik koop weer een stelletje Vredestein
als 't weer vrede wezen zal.*

*Mammie zijn naam is Johnny,
De Tommy waar ik van hou
Mammie 't is mijn bon
bonnie
Ik geloof dat ik hem trouw
Ik heb nu mijn keus
gevonden
Huur dan een huis in
Londen
Altijd met hem verbonden
Mammie I am happy now.
De naoorlogse periode.*

Dat vooral de meisjes geen gebrek hadden aan belangstelling van de “Tommy's”(Engelsen) en de Canadezen werd al gauw duidelijk, veelal tot ongenoegen van de Hollandse jongens. Dat was dan ook de reden dat er verschillende liedjes over geschreven zijn. Enkele daarvan kan ik mij nog (gedeeltelijk) herinneren:

*Hollandse meisjes kijken geen
Hollandse jongens meer aan
Hollandse meisjes moeten die nu in de
kou blijven staan
Hollandse meisjes wil je gezoend
worden in het plantsoen
laat dat dan jongens van eigen bodem
doen.
Voor een kaakje of sigaret geef de zoenen
en maak je pret
Waar is toch je gezond verstand meisjes
van Nederland*

Niet alleen de inwoners hoopten op een mooie, nieuwe periode, ook de bedrijven die soms volledig tot stilstand waren gekomen lieten weten met nieuw elan de toekomst in te gaan.

Uit een bedrijfsarchief zijn een aantal belangrijke brieven en feiten uit die tijd het vermelden waard.

Twee brieven van 1 juni 1945.

Een verzekeringsmaatschappij schrijft: **ORANJE BOVEN! HOLLAND IS VRIJ!**

De gevoelens van vreugde en dankbaarheid, welke de harten van Nederlandse bevolking vervullen, nu haar, na vijf jaren lang te zijn geknecht weer aanspraak kan maken op zijn vrijheid en onafhankelijkheid.

Een vroegere leverancier;

Eindelijk..... is dan nu het einde in zicht en kunnen wij ons allen gereedmaken voor de grote taak die ons Nederlanders gezamenlijk wacht om de grote onoverzienbare schade in de kortst mogelijke tijd te herstellen. Dat niet alle bedrijven direct weer kunnen fabriceren blijkt uit een brief van 16 maart 1946.

Wij hebben het genoeg u hierdoor mede te delen dat onze fabriek, na vijf jaar stilstand, op 5 maart j.l. weer in bedrijf is gesteld.

Ook al was Nederland bevrijd moest er toch nog jaren geïmproviseerd worden. Heel veel voedingsmiddelen en normale gebruiksvoorwerpen waren niet of nauwelijks te koop. De hoofddistributiedienst, die voor onze regio in Krimpen aan den IJssel was gevestigd, is pas in 1951 opgeheven. Iedere gemeente had toen zelf een sub-distributiekantoor.

Bedrijven kregen meestal voorrang bij de verdeling van goederen die nog schaars waren. Er moest wel worden aangetoond dat zij werkten in het belang van de volksgezondheid of wederopbouw.

Zo werden in 1946 vergunningen afgegeven voor het personeel voor de aankoop van gebruikte Engelse legerfietsen. Er werd bij vermeld dat het hoofdzakelijk damesfietsen waren met afwijkende maten en dat de kwaliteit nogal te wensen overliet.

Voor het schoonmaken van de gebouwen werden na aanvraag bonnen verstrekt voor het aanschaffen van 6 dweilen, 3 zeemlappen en 2 sponsen.

Rookartikelen waren niet te koop. Feest was het toen een bevriend bedrijf 13 zakjes tabak (binnenlands product) en 7 zakjes vloeï (heel dun doorslagpapier) aanbood. Voor uniform dragend personeel werden 240 textielpunten verstrekt voor het aanschaffen van 5 manchester pakken.

Het werd mogelijk om versleten werkschoenen te laten repareren door de toewijzing van 15 eenheden á 35 gram leder. In dat zelfde jaar werden bedrijven in de gelegenheid gesteld om een aanvraag in te dienen voor het aanschaffen van zogenaamde "foutbanden" (buitenbanden met een constructiefout). Leverancier Rubberfabriek "Ceylon" te Maastricht . f. 3,15 per stuk.

Zelfs in 1947 werd er nog 2e hands onder- en bovenkleding gedistribueerd. Ook handzeep was nog op de bon. Een bericht van het Ministerie van Sociale Zaken dat bedrijven voor hun personeel 2e hands legerkleding kunnen aanvragen. Ruim 3 miljoen kledingstukken werden aangevraagd. Er kwamen echter slechts 67.000 pakken beschikbaar omdat, zo bleek later, de deviezen voor aankoop voor andere doeleinden werden gebruikt.

Onderkleding was nog steeds op de bon, een aanvraag voor 7 stuks werd gehonoreerd met 1 bon.

Eind 1947 berichtte het Staatsbedrijf de PTT dat als gevolg van de oorlogsomstandigheden nog altijd een groot tekort is aan goed materieel. Door middel van een klankbord op radio Hilversum 1 zal voorlichting worden gegeven hoe het meest efficiënt met de beschikbare middelen kan worden omgegaan.

Ook in 1948 blijkt het nog steeds moeilijk te zijn om over voldoende hulpmiddelen te kunnen beschikken. Voor het personeel in de buitendienst werd een bescheiden kantine ingericht.

Bij de Leider van de Distributie in Krimpen aan den IJssel werd gevraagd bonnen te willen verstrekken voor enige handdoeken en een toewijzing voor koffie, thee en suiker. Het antwoord was: "Op grond van de geldende voorschriften wordt de aanvraag afgewezen".

Dat de situatie, door de distributie van levensmiddelen, zelfs in juli 1949 nog niet optimaal is, blijkt wel uit een ingediende aanvraag voor extra rantsoenen wegens bijzondere arbeid.

Het is 6 jaar na de bevrijding (april 1951) dat het Bedrijfschap voor Granen, Zaden en Peulvruchten een vergunning verstrekt voor het aankopen van 7 eenheden koffie van 125 gram.



13 FEBRUARI 1949 — 14 JANUARI 1950					
voor eenheden gekocht in 1949 of vroeger					
RENNEN R TABAK	TABAK RENNEN P	RENNEN N TABAK	TABAK RENNEN M	RENNEN I TABAK	TABAK RENNEN K
TABAK 131	TABAK 130	TABAK 130	TABAK 128	TABAK 127	TABAK 127
TABAK 125	TABAK 124	TABAK 124	TABAK 122	TABAK 121	TABAK 121
TABAK 119	TABAK 118	TABAK 118	TABAK 116	TABAK 115	TABAK 115
TABAK 113	TABAK 112	TABAK 112	TABAK 110	TABAK 109	TABAK 109
TABAK 107	TABAK 106	TABAK 106	TABAK 104	TABAK 103	TABAK 103
TABAK 101	TABAK 100	TABAK 100	TABAK 98	TABAK 97	TABAK 97
TABAK 95	TABAK 94	TABAK 94	TABAK 92	TABAK 91	TABAK 91

Onvoorstelbaar risico

Een artikel uit De IJsselpost d.d. 25 januari 1995

Onwaarschijnlijk groot was het risico dat de gebroeders van der Linden uit Krimpen aan de Lek met hun duivenhouderij in de oorlogstijd onbewust en extra op hun hals hebben gehaald.

De bezetter verordeneerde dat alle duiven moesten worden omgebracht. België ontsprong oorspronkelijk deze dans, maar Nederland was het kwaad toen geschied toen de voor de Zuiderburen geldende maatregel in ons land bekend werd.

De politie controleerde bij de executie van de 'gevlugelde vrienden'. In combinatie met de bevriende Johan van der Horst uit Klunder stelden de gebroeders Van der Linden een aantal duiven veilig door wel op bepaalde wijze de ringen af te nemen en in te leveren, maar de duiven onder de vloer van de woning Schoolstraat 30 te Krimpen aan de Lek te verbergen.

Een detachement van de Duitsers lag nota bene in de toen nog naast gelegen kleuterschool.

Het zou te ver voeren alle moeite te beschrijven om de duiven niet alleen onzichtbaar, maar ook vooral



Huig van der Linden met één van de bekercups door onderduikduiven aewonnen.

onhoorbaar, te houden. Dat lukte aan de Van Lindens evenals aan plaatsgenoot Van Meijeren. Maar bijvoorbeeld niet aan melkboer Aart Visser uit Krimpen aan den IJssel, die werd gegrepen maar na de oorlog gelukkig weer terug keerde.

Was deze illegale duivenhouderij al uiterst riskant voor 'lijf-en-goed', hoe riskant leerde men pas toen na de oorlog bleek dat drie huizen verder, bij Marien Westbroek, joodse onderduikers eveneens grotendeels hun leven onder de vloer hadden doorgebracht.

In de nachtelijke uren werden ze bij de overburen, zoveel mogelijk uit het zicht van eerdergenoemde kleuterschool, gelucht. Koerende duiven hadden makkelijk aanleiding kunnen geven tot een speurtocht die de onderduikers onherroepelijk aan de dag zou hebben gebracht, met alle bijna dodelijke gevolgen voor de mensen op het onderduikadres.

Ontdekking is voorkomen en hoewel men dat geluk volkomen verdiende was er ook de bijzondere bijeenkomst dat de verborgen duiven de gebroeders Van der Linden afstammelingen hebben voortgebracht die nog diverse jaren de gebroeders bijzonder hoog op de landelijke uitslagenlijsten bracht.

Gerechtigheid? Misschien, als loon voor betoond vaderlanderschap waarop deze mensen zich terecht voor kunnen laten staan.

Note: In een overzicht van 2 juli 1941 van de gemeente Krimpen aan den Lek wordt geschreven dat op 16 mei 1940 onder politietoezicht van de leden van de Reisduif totaal 516 duiven zijn gedood. Er staat een lijst van duivenhouders in de brief met het aantal duiven die gedood zijn. Bij C.v.d. Linden, Schoolstraat 20 staat 29 duiven.

Ondergedoken in Krimpen aan de Lek

Een artikel uit de IJsselpost van 25 januari 1995

Zoals zoveel mannen in die oorlogsjaren kreeg ook Piet Bouter uit Krimpen aan de Lek een oproep om zich te melden voor werken in Duitsland. 'Ging je niet, dan was dat heel link. Vier jongens uit Krimpen aan de Lek weigerden, werden vervolgens uit bed gelicht en afgevoerd. Ik heb ze later uit het concentratiekamp zien terugkomen.'

Het was midden 1942 en eenmaal in Duisburg ontdekte Piet dat getrouwd zijn niet alleen meer geld opleverde, maar dat je dan ook elk half jaar naar huis mocht. 'Ik had vier dagen verlof gekregen om te trouwen', aldus Piet. Daarvoor moest speciaal toestemming gevraagd worden van de officier van Justitie in Rotterdam, want normaal moest men 10 dagen in ondertrouw zijn. Zijn Lekkerkerkse bruid Bets van Zwienen moest alles regelen. Maar er kwam zelfs een mooie trouwjapon klaar. Bets: 'Van een mooie donkerblauwe lap, net genoeg voor een japon. Maar een kraag kon er niet meer vanaf.'

Het jonge bruidspaar ging vanuit de dijkwoning met de bus vanaf Krimpen aan de Lek naar Lekkerkerk, gereden door buschauffeur Giel van Vliet. Piet: 'Dat was zo'n bus met een tank opzij. Daarin werden stukken met turf gestookt.'

Een hele serie foto's werd door Foto Klip van de huwelijksvoltrekking gemaakt, zodat Piet een ook een paar foto's mee kon nemen naar Duitsland. Het werd daarmee de eerste echte trouwreportage die deze Lekkerkerkse fotograaf verzorgde. Voorheen werd hoogstens een studio-foto gemaakt van een bruidspaar.

Een hele serie foto's werd door Foto Klip van de huwelijksvoltrekking gemaakt, zodat Piet een ook een paar foto's mee kon nemen naar Duitsland. Het werd daarmee de eerste echte trouwreportage die deze Lekkerkerkse fotograaf verzorgde. Voorheen werd hoogstens een studio-foto gemaakt van een bruidspaar.

Zware tijden

Na de trouwpartij bleef Bets gewoon bij haar ouders wonen en moest Piet weer terug naar de Damag-fabrieken in Duisburg. Zware tijden braken er voor hem aan, want net elders werden de werk- en woonomstandigheden snel slechter. Het voedsel werd steeds minder, de vervuiling sloeg toe en de bijna dagelijkse bombardementen van de geallieerden zorgden dat de werkmensen nauwelijks tot slapen kwamen. Vele nachten werden in de schuilkamer doorgebracht.

In het begin had Piet nog lichtpuntjes de bezoeken die Bets hem in Duitsland bracht. Bets: 'Via een dienstmaat van mijn broer was ik aan een adres gekomen vlakbij de grens. Met de trein ging ik daar heen en samen met die mevrouw dan op de fiets naar de grens, waar Piet stond te wachten. Die mensen waren zo



Chauffeur Giel van Vliet houdt de deur voor het bruidspaar open.

fantastisch goed voor me. Ik mocht daar slapen en kreeg ook altijd een pannetje warm eten voor Piet mee. Na een uurtje gingen we dan weer terug. Dat hebben we een paar keer vandaan, totdat het te gevaarlijk werd.'

Vluchten

Zomer 1944 werd de situatie ook in Duisburg zo onmenselijk en gevaarlijk, dat Piet besloot te vluchten uit het werkkamp. Zijn vader had contact gelegd met een matroos van een rijnschip, dat in Krimpen aan de wal lag. Die bleek voor geld bereid Piet mee te smokkelen vanuit Duitsland.

'Op een avondkwam hij langs met een brief van mijn vader en twee dagen later tijdens een luchtalarm ben ik aan boord gegaan. Ik dacht nog even dat het met me gebeurd was, maar gelukkig was het een binnenschip een stukje verder dat werd geraakt.' Piet maakte de reis in een hele kleine schuilplaats onder de houten vloer van het vooronder waarin de matroos huisde. Gelegen op houten plankjes, die op de spanten van het schip waren gelegd, voer hij in zes benauwde dagen naar huis.

Vlak voor Dolle Dinsdag in Krimpen aan de Lek aangekomen, wachten zijn vader hem op met een roeiboot en dit vaartuig zou de daarop komende maanden zijn 'onderduikadres' zijn. 'Ik zag knalgeel van de roest toen ik uit het binnenvaartschip stapte', aldus Piet. 'De eerste dagen lag ik in het haventje bij de watertoren, maar daar kon ik niet lang blijven. Het viel te veel op dat Bets steeds daar naar toe fietste. In die periode heb ik alle rietkragenlangs de Lek tot Bergambacht leren kennen. Elke keer lag ik weer ergens anders en dan zo dat ze me zowel vanaf de kant als vanaf de dijk niet konden zien. Het was erg wennen, de hele dag in die boot. Wat was het ineens stil. Ik was gewend aan het harde werken en het steeds maar weer de schuilkamer in te moeten als er weer bommenwerpers over kwamen.'

Persoonsbewijs

Op een dag kreeg Piet van zijn vader te horen, hij op dat uur daar en daar moest zijn. 'Ik was dood nerveus, zat klaar om me dood te vechten. Maar toen die andere boot naderde herkende ik hem. Het bleek iemand van de ondergrondse te zijn. Met een kort woord overhandigde me mijn persoonsbedrijf en wat voedselbonnen. Dat persoonsbewijs had ik in 1942 toen ik naar Duitsland ging moeten inleveren op het gemeentehuis. Ik was stomverbaasd dat ik dat nu weer terugkreeg.' Later bleek dat dat één van de persoonsbewijzen was die de ondergrondse tijdens een overval op het gemeentehuis van Lekkerkerk had buitgemaakt. Een heldendaad door het plaatselijk verzet, maar waarvoor burgemeester Roos gefusilleerd is.

Resultaat

Om vervelende vragen te voorkomen ging Bets steeds naar een andere bakker om haar bonnen in te leveren. Natuurlijk bezocht zij haar Piet geregeld om eten te brengen en ja, die ontmoetingen bleven niet zonder resultaat, want in juni 1945 werd de eerste zoon geboren.

'Dat was toch wel een probleem' zo herinnert Bets zich. 'Alleen de vroedvrouw wist het. Want hoe kon ik in verwachting zijn als Piet in Duitsland zat? Mijn moeder zat er meer mee, dan ik, dat ik het verborgen moest houden. Op het laatst hebben we maar gezegd dat Piet op verlof was geweest!'

Toen Piet drie weken thuis was, kreeg hij te horen via een schipper dat veel Hollanders waren omgekomen bij het bombardement op een fabriek in Duisburg. Het bleek de Demag-fabriek te zijn waar hij met 120 Hollanders had gewerkt. Daarvan overleefden er slechts 8, plus Piet dan, dat bombardement. Piet heeft er vandaag aan de dag nog moeite mee als hij denkt aan al die werkmaten die toen gedood zijn. Ruim 10 jaar na de oorlog heeft hij hun graf bezocht.

Bij een boer

Met de nadering van de winter was het geen doen meer in de roeiboot met eenvoudig zeildoeken huif te verblijven. Via de ondergrondse werd een onderduikadres gevonden bij een boer in Opperduit. In de hooischoor maakte Piet een mooi hol, waarin hij de hongerwinter doorbracht. Ook nu was het weer veel lezen en zo nu en dan een karweitje, zoals aardappelen schillen, voor de boer.

'Je zorgde er wel voor dat je stil was, want die mensen namen een groot risico voor je. Ook in Krimpen aan de Lek en Lekkerkerk had je mensen wonen die je niet konden vertrouwen.'

Toen eenmaal de bevrijding een feit was, werd er in Krimpen aan de Lek groot feest gevierd in het ruim van een binnenschip. Piet kon zijn hooi-hol definitief verlaten en zijn Betsy trots haar dikke buik tonen.

Razzia 22 januari 1945 Krimpen aan de Lek

De heer Jan van Lit (uit Krimpen aan de Lek) vertelt (samenvatting door Henk Hofwegen):

“Op 22 januari werden wij ’s morgens vroeg opgeschrikt met de mededeling dat er een razzia zou worden gehouden. Samen met mijn broer Gerrit en zwager Fop gingen wij de polder in. Het was koud, het vroom hard en het was glad daar er sneeuw lag. We begaven ons in de richting van de oude ijsbaan (Breekade), naar de ijstent, waar wij nog twee mensen tegen het lijf liepen, die zich daar ook schuil hielden. Wij verbleven daar tot 9:00 uur.”

Omdat er niets wees op een razzia en er wel vaker loos alarm was besloot Jan van Lit met zijn familieleden en dorpsgenoten weer naar huis te gaan. Toch ging het mis. Onderweg naar huis werden ze door een Duitser opgepakt en met een gevorderde vrachtauto werden de mannen van de stoep boven aan de Breekade naar de kerk vervoerd. Tijdens dit vervoer probeerden een aantal mannen te ontsnappen, ook Jan die bij een boerderij van de vrachtauto sprong en zich verborgen hield op de hooizolder. Helaas werd hij weer opgepakt en naar de kerk vervoerd waar nog meer mannen waren samengedreven. In de kerk werden mannen geselecteerd om voor de bezetter te gaan werken in Duitsland. Dit werd de arbeidsinzet genoemd. Ook Jan werd geselecteerd. De mannen werden op vrachtwagens naar het pontveer van Krimpen aan den IJssel vervoerd (waar nu de Algerabrug ligt). Tijdens het wachten op de pont kreeg Jan nog snel een koffer met kleding toegestopt door zijn moeder en zus die snel naar Krimpen aan den IJssel waren gegaan. Omdat er altijd de dreiging was van razzia’s hadden veel mannen thuis een koffer met kleding, zeep, ed. gereed staan. Via Rotterdam, Utrecht en Kampen werden de mannen naar het Duitse Wezel vervoerd en vandaar via Rees naar Mehr. Daar moesten de mannen langs de Rijn een vluchtweg voor het Duitse leger aanleggen. Dit was zwaar werk onder slechte omstandigheden. De mannen hadden een primitieve slaapgelegenheid, kregen weinig te eten, er was geen wasgelegenheid en verder beperkt sanitair. Er waren maar twee toiletten voor honderd man en altijd was er het gevaar van geallieerde bombardementen of beschietingen. Op een ochtend moesten de mannen terug naar Rees. Rees was door de geallieerden zwaar gebombardeerd en de mannen moesten de wegen weer begaanbaar maken. In het puin vonden ze af en toe iets eetbaars en op een gegeven moment tabaksbladeren, bij een gebombardeerde tabaksfabriek, waar ze zoveel mogelijk van meenamen. Tabak was in die tijd een goed ruilmiddel waardoor ze bijvoorbeeld aan extra voedsel of kleding konden komen. Ze trokken er ook wel ’s nachts op uit om voedsel te bemachtigen wat vaak wel lukte bij behulpzame boeren. Nadat de mannen enige tijd in de buurt van Rees en Wezel hadden gewerkt hadden de Duitsers besloten dat ze naar Hamburg moesten, maar door de oorlogshandelingen kwam men niet verder dan in de buurt van Duisberg. Na een paar dagen gewerkt te hebben aan het laden van binnenschepen werden de mannen vanwege hevige beschietingen afgevoerd. Vanwege de hevige beschietingen ontstond er een complete chaos en zocht iedereen zijn eigen weg. Na enige tijd met zijn kameraden bedelend te hebben rondgetrokken werd Jan in de omgeving van Ahaus door een militair opgepakt en in een school samen met andere mannen bewaakt. Hier werden ze weer te werk gesteld. Nu moesten ze loopgraven aanleggen. Toen Jan op een onbewaakt ogenblik met een andere man op zoek ging naar voedsel bleek dat er bij terugkeer bij de loopgraven, vanwege bombardementen, niemand meer aanwezig was. Ze durfden niet terug te gaan naar Ahaus en besluiten naar Coesfeld te gaan. Het enig wat ze op dat moment bezaten waren de kleren die ze aan hadden. Hun spullen waren namelijk in Ahaus achtergebleven. Onderweg naar Coesfeld werden ze weer opgepakt door Duitse soldaten en in Coesfeld in een oude fabriek ondergebracht. Tijdens een luchalarm ontsnapten de mannen weer maar werden later weer bij een boer, waar ze eten hadden gekregen, opnieuw opgepakt en in Burgsteinfurt in een schoolgebouw ondergebracht. Ze werden weer te werk gesteld. Voor Jan betekende dit helpen in de keuken en het graven van loopgraven. Van Burgsteinfurt zouden de mannen nog naar Münster worden gebracht maar dat ging niet meer door omdat het Engelse leger het gebied ging bezetten. Al snel kwamen ze in contact met Engelse soldaten die de mannen naar een opvangcentrum in Bocholt brachten en vandaar naar Kevelaar. In Kevelaar werd Jan van Lit, vanwege ontstoken voeten, nog 5 dagen opgenomen in een noodhospitaal om te herstellen. Vanuit Kevelaar werden de mannen verder gerepatrieerd via Eindhoven naar Budel waar ze bij een familie werden ondergebracht en uitstekend werden verzorgd. Het zuiden van Nederland was toen al bevrijd. De rest van Nederland werd pas in mei 1945 bevrijd. In juni 1945 konden de mannen eindelijk naar huis. Het laatste stuk van Rotterdam naar Krimpen aan de Lek met een sleepboot van bekende plaatsgenoot.

“De Gooier uit Krimpen voer op dit sleepbootje. Wij konden mee en om vier uur kwamen wij op Krimpen aan. Ik werd afgezet achter op het terrein van Boogaardt. En toen op huis aan. Waarna de begroeting en de verhalen over en weer volgden.”

Hier eindigt het verhaal van Jan van Lit zoals hij dit in oktober 1987 heeft opgeschreven.

Bevrijdingsfeest in Krimpen aan de Lek

De bevrijding is aanleiding geweest tot het oprichten van buurtverenigingen. De Bevrijdingsdagen zijn een flink aantal jaren uitbundig gevierd, waarbij de ouderwetse volksspelen zoals zaklopen, kruiwagen rijden, driebeenlopen enz. weer opgang maakten. Vooral het eerste jaar werd er heel veel werk van gemaakt. De hele straat werd vol gezet met om de ca 20 meter houten stellingen waartussen op verschillende hoogten lijnen gespannen werden. Deze werden omwikkeld met dennengroen, waarvan een scheepslading werd aangekocht. De rest van de versiering bestond uit roosjes van crêpe papier die door de vrouwen gemaakt werden en het werd volgehangen met lege conservenblikjes, afkomstig van de voedseldropping. De blikjes waren geschilderd in kleuren rood, wit, blauw en oranje. Er werden ook honderden meters elektriciteitsdraad ontdaan van isolatie. Hiervan werden eindjes geknipt, waarmee de roosjes en blikjes aan de stellingpalen bevestigd werden. (bron: Boekje Krimpen aan de Lek tijdens de tweede wereldoorlog door H.C.A. Klip)

Verschiedende voertuigen kwamen bij de Bevrijdingsdag weer tevoorschijn, die tijdens de oorlog verborgen waren geweest. Het draaiorgel van Jan van Krimpen en de auto van J.A. Schippers.



Mededelingen:

- Het is gelukt, we hebben toestemming van de Belastingdienst gekregen om een ANBI erkende instelling te zijn. Dat houdt in dat bij giften aan de vereniging gebruik gemaakt kan worden van extra fiscale mogelijkheden.
Het statuut is hiervoor gewijzigd m.m.v. Lint Notarissen, Lekkerkerk
- Historisch Ontmoetingspunt (HOP), het is de bedoeling om in mei een tentoonstelling te maken over de 2^e WO en de bevrijding, maar door het coronavirus is alles onzeker.
- Open Monumentendag **12 september 2020**, thema Leer Monument. Wij willen dan aandacht schenken aan de geschiedenis van de scholen in Krimpen aan de Lek en klassenfoto's. Uw hoort later meer hierover.

Wilt u uw emailadres aan ons doorgeven, zodat we u sneller van informatie kunnen voorzien. Het Oud Nieuw blijft u gewoon op papier ontvangen.

Heeft u de contributie over 2020 al betaald?

Bankrekeningnr: NL11RABO0335776221 t.n.v. Historische Vereniging Crempene



COLOFON

Oud Nieuws wordt uitgegeven door de historische vereniging van Krimpen aan de Lek 'Crempene'
Redactie en opmaak: Gijs en Elsa Moerkerken
Correctoren: Jan Kees Wepster, Bert van den Herik
Secretariaat: Buitenweg 8
2931AC Krimpen aan de Lek
Tel: 0180-522465
e-mail: crempene@telfort.nl
website:
www.historischeverenigingcrempene.nl
facebook: www.facebook.com/historischeverenigingcrempene